

Jubilant prof. Dušan Katuščák

Stále věří, že slušnost a kompetentnost nakonec zvítězí...

Těžko bychom hledali na Slovensku lepšího předního organizátora slovenského knihovnického života. Dlouholetý generální ředitel Slovenské národní knihovny v Martině, knihovník – vizionář, bibliograf, literární vědec, vědec informatik a vysokoškolský pedagog, řešitel řady významných mezinárodních vědeckých projektů zaměřených zejména na problematiku digitalizace. Hlavní přínos jeho práce pro české a slovenské knihovnictví je především v jeho roli při modernizaci a digitalizaci knihovnických systémů.

Profesní život Dušana Katuščáka je velmi pestrý, do Matice slovenské nastoupil 1. srpna 1968. Dříve učil slovenský a francouzský jazyk. Věnoval se zejména Slovenské národní retrospektivní bibliografii. Bibliografie se stala jeho vášní svou hloubkou, přesností, korektností, objektivitou, mohutností a vědeckostí. Věnoval se vědecké knihovnické

práci, řídil velké bibliografické systémy. Zajímal se o komprimaci bibliografického textu. Mezi jeho zájmy patří zejména jazykověda, velmi blízký mu je strukturalismus. Preferoval literární komunikaci a věnoval se také teorii metatextů.

Celý svůj profesní život je orientován na národní knihovnicko-informační systém, v tom směru řešil státní výzkumné úkoly *Strojové spracovanie slovenskej národnej bibliografie (SNB)*, *Automatizovaný systém SNB*. Jeho pohled na slovenskou situaci jasně definoval hlavní problémy tehdejšího knihovnického Slovenska v 70.– 80. letech 20. století. Upozornil na nízkou úroveň standardizace knihovnické práce (s ní souvisela např. multiplicita v katalogizační práci). Zapojil se do mezinárodního týmu a pracoval na bibliografickém formátu typu MARC, přeložil do slovenštiny formát UNIMARC, za což dostal cenu Mateje Bela. Později také přeložil formát MARC 21. Stál v čele odborníků, kteří budovali slovenskou informační společnost. Po revoluci 1989 usiloval o principy demokratizace a decentralizace knihovnicko-informačních programů a projektů, které ho přivedly k vizi a nakonec i k realizaci knihovnicko-informačního systému třetí generace na internetové bázi. Věnoval se digitalizaci archivů a knihoven, konzervování a ochranně knihovních fondů a v poslední době automatické transkripci rukopisů (digitalizace rukopisů pomocí umělé inteligence). Rozvíjel a podporoval obor *dokumentologie*. Byl mezinárodně činný a jeho myšlenkou bylo vytvořit pro slovenské knihovny jednotný knihovní software pro lepší spolupráci a zasíťování, nezanedbatelná by byla i finanční úspora. Za jeho působení byla Slovenská národní knihovna špičkovou institucí, zapojenou do řady evropských projektů a stala se tak jedním z pilířů budované Evropské knihovny.¹

Musíme zdůraznit dlouholetou a plodnou spolupráci Dušana Katuščáka s Maticí slovenskou.

Postavení Dušana Katuščáka na domácí i mezinárodní knihovnické scéně je zcela mimořádné. Byl předsedou Ústřední knihovnické rady Slovenské republiky, dlouholetým předsedou Spolku slovenských knihovníků, členem CENL, IFLA aj. Jeho jazykové vybavení a vynikající znalost dějin knihoven a knihovnictví na Slovensku a v České republice mu umožnily prosazovat různé koncepce i ve světě. Stojí za řadou významných projektů: Národní platforma knižničných informačních služeb SR novej generácie (NAKIS5G), Virtuálna knižnica Slovenska (VIKS), Digitálna knižnica a digitálny archív, Pamäť Slovenska – národné centrum excelentnosti výskumu, ochrany a sprístupňovania kultúrneho a vedeckého dedičstva, Adaptácia študijného programu mediamatika a kultúrne dedičstvo na potreby vedomostnej spoločnosti aj. Byl hodnotitelem pro Evropskou komisi, což dokládá jeho vliv na směřování evropské vědy v oblasti kulturního dědictví.

Velmi cenná je i jeho pedagogická práce. Byl vedoucím katedry knihovnických a informačních věd na Univerzitě Komenského v Bratislavě. Dušan Katuščák dosud působí jako profesor na Ústavu bohemistiky a knihovnictví Filozoficko-přírodovědecké fakulty Slezské univerzity v Opavě a velmi se zasloužil o kurikulum knihovnictví a informační vědy v Opavě. Jeho působení zde je zcela mimořádné a pro obor knihovnictví nepostradatelné. Studenti i kolegové si ho velmi váží, je pro ně zdrojem optimismu, erudovanosti a nadhledu, nedostižným vzorem.

Prof. Dušan Katuščák je autorem přibližně 300 odborných a popularizačních publikací a stovky článků v odborném knihovnickém tisku. Vydal řadu příruček a učebních textů, např. teoreticko-encyklopedickou příručku *Informačná výchova* (1998), publikace *Ako*

1 <https://www.theeuropeanlibrary.org>

písař vysokoškolské a kvalifikačné práce (1998) a *Akademická příručka* (2005; v roce 2006 byla vydána také v češtině). Zpracoval metodiku citování a psaní prací: *Jak psát závěrečné a kvalifikační práce* (se spoluautory, 2008), která je dodnes velmi ceněna a studenty využívána. Sepsal teoretické základy oboru *Propedeutika knihovnictví* (v publikaci *Kompendium knihovnictví I.*, 2022). Je spoluautorem renomovaných odborných monografií, uveďme např. práce *Bibliografická komunikácia: Výmena bibliografických údajov* (1994), *Knižničná a informačná veda na prahu informačnej spoločnosti: filozofický, systémový a historický pohľad* (2000). D. Katuščák stojí za myšlenkou publikovat v Opavě kvalitní knihovnickou literaturu, mimo jiné např. *Kompendium knihovnictví*, které vydává Moravskoslezská vědecká knihovna v Ostravě ve spolupráci s Ústavem bohemistiky a knihovnictví Slezské univerzity v Opavě; v roce 2025 vyšel již čtvrtý díl. Letos se chystá k vydání pátý díl kompendia. O tyto knihovnické odborné publikace je velký zájem v celé České republice.

Dušan Katuščák založil na Žilinské univerzitě nový obor dokumentace kulturního dědictví na Katedře mediamatiky a kulturního dědictví na Fakultě humanitních věd (po transformaci fakulty katedra funguje od 1. září 2025 jako *Ústav mediamatiky a kulturného dědictví*)². Studenti nového oboru část studia absolvovali přímo v reálném prostředí Slovenské národní knihovny.

Za svou plodnou dlouholetou práci získal řadu ocenění:

Cenu mezinárodní konference ITAPA za novou národní informační službu (KIS3G, portál Slovenská knižnica)³ – 2006,

Cenu maďarského ministra kultury za mezinárodní projekt o knižní kultuře *Modrá krv – tlačiarenská černá*⁴ – 2006,

Cenu města Martin – 2007,

dále řadu ocenění, pamětních listů a medailí slovenských a zahraničních institucí.

Přejeme prof. PhDr. Dušanovi Katuščákovi, PhD., narozenému 4. 2. 1946, při jeho životním jubileu, aby se splnila všechna jeho přání a tužby a aby mu vydržela jeho obrovská energie při budování znalostní společnosti na Slovensku i v Česku. Přejeme mu hodně zdraví, štěstí a lásky a spokojenost v osobním i pracovním životě. Jeho dílo je úctyhodné – nedá se ani vypovědět, co vše vykonal pro rozvoj a prospěch slovenského a českého knihovnictví. Moc si přejeme, aby ve svém díle ještě léta pokračoval, a těšíme se na další spolupráci.

PhDr. Libuše Foberová, Ph.D.

FOBEROVÁ, Libuše. Jubilant prof. Dušan Katuščák. *Knihovna: knihovnická revue*. 2026, Roč. 37, č. 1, s. 82–84. ISSN 1802-3252.

2 Viz zde: <https://www.uniza.sk/index.php/zamestnanci/vseobecne-informacie/oznamy/5955-ukoncenie-cinnosti-fakulty-humanitnych-vied-a-vytvorenie-ustavu-mediamatiky-a-kulturneho-dedicstva>

3 Viz zde: <https://www.kis3g.sk/>

4 Viz zde: <https://www.litcentrum.sk/recenzia/modra-krv-tlaciarska-cern-zostavila-klara-komorova-medzinarodny-projekt-o-kniznej-kulture>